

CUPRINS

EDITORIAL

Roxana Dan – <i>Câteva gânduri ale redactorului-șef</i>	11
--	----

I. DOCTRINĂ

Bogdan Dumitrache – <i>Art. 637 C. pr. civ. sau... executio perit creditori</i>	14
Șerban Mircioiu – <i>Titlul executoriu convențional – un concept contestat</i>	40
Sorana Brisc – <i>Dilema executării silite a arvunei și a clauzei penale</i>	52
Nicolae Sergiu Cârlan – <i>Unele considerații privind condiția conformității executării silite cu titlul executoriu. Perspective teoretice și jurisprudențiale</i>	62

II. PRACTICĂ JUDICIARĂ COMENTATĂ

I. Contractul de locațiune înregistrat la organele fiscale. Limitele executării silite privind obligațiile bănești cuprinse în titlul executoriu (Jud. Roxana Peț).....	73
II. Executarea silită a clauzei penale cuprinse într-un act autentic notarial. Aparenta modificare a convenției notariale sub aspectul stabilirii unei noi exigibilități a creanței (Jud. Sebastian Voinea).....	79
III. Hotărârea de validare a popririi. Titlu executoriu (Av. Cristiana-Giulia Nistor).....	90
IV. Declarația autenticată de recunoaștere a unei datorii. Titlu executoriu? (Jud. Maria Cojocar).....	99
V. Demararea executării silite în baza minutei hotărârii judecătorești (Jud. Mihaela Cristina Lică).....	102
VI. Lipsa caracterului de titlu executoriu a antecontractului de vânzare încheiat în formă autentică pentru plata penalităților cauzate de neîndeplinirea obligației de a încheia contractul în formă autentică (Jud. Nicoleta Lucaciu)	107
VII. Natura juridică a hotărârilor pronunțate de către comisiile din cadrul federațiilor sportive naționale (Av. Sabin-Liviu Gherdan)	110

III. VARIA

Proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 188/2000 privind executorii judecătorești. Ce aduce nou?	115
--	-----

I. DOCTRINĂ

ART. 637 C. PR. CIV. SAU... *EXECUTIO PERIT CREDITORI*

*Executor jud. Bogdan Dumitrache*¹

Rezumat

Potrivit art. 637 C. pr. civ., punerea în executare a unui titlu executoriu constând într-o hotărâre supusă apelului ori recursului sau a unei hotărâri arbitrale susceptibile de executare silită „se poate face numai pe riscul creditorului”.

Analiza de față are ca principale obiective nu atât relevarea caracterului tendențios și, deci, nepragmatic al normei anterior menționate, ca una care invită creditorul să nu profite de posibilitatea unei executări mai rapide, cât evidențierea defectelor redacționale.

Reducerea riscului executării silite la hotărârile judecătorești și hotărârile arbitrale, cu excluderea, în consecință, a titlurilor executorii contractuale, pentru a nu mai vorbi de o reducere, eronată, a sferei de aplicare a aceluiași text de lege prin eliminarea hotărârilor judecătorești definitive sugerează că, preocupat să-l invite pe creditor la... precauție, legiuitorul a omis să coreleze cu acuratețe textul amintit cu premisa incidentului întoarcerii executării silite, atunci când incidentul are ca izvor chiar desființarea titlului executoriu.

Analiza nu face abstracție de nuanțele pe care le implică desființarea parțială a titlului executoriu, ca și de reflexele surprinzătoare în plan procedural pe care le pot genera anumite cauze de ineficacitate tradiționale, dar remodelate în Noul Cod ori, mai mult decât atât, introduse de acest act normativ în dreptul civil român.

Partea finală a analizei este consacrată evaluării concrete a poverii pe care o poartă creditorul în a-l repune pe debitor în drepturile pe care acesta din urmă le-ar fi avut anterior executării silite întemeiate pe titlul executoriu finalmente desființat, cu evidențierea faptului că, dacă executare silită a fost una directă, întoarcerea executării silite devine un deziderat greu de atins de către debitor. Definierea, prin dispoziția de la art. 723 alin. (1) C. pr. civ., a calității procesuale active în cererea de întoarcere a executării silite se transformă într-un argument redutabil în favoarea creditorului care, neputând nega evidența desființării titlului executoriu, reușește să blocheze demersul întoarcerii executării.

Ultima secvență a părții finale este consacrată eternului accesoriu al executării silite, și anume cheltuielilor de executare, cu privire particulară asupra celor care,

---

¹ Executor judecătoresc în cadrul BEJA Dumitrache și Dumitrache.

avansate sau nu de către creditor în procedura întemeiată pe titlul executoriu ulterior desființat, îl expune pe creditor nu doar în raport cu debitorul, ci și față de executorul judecătoresc investit în acea procedură.

Cuvinte-cheie: riscul executării silită, desființarea titlului executoriu, schimbarea sentinței apelate, casarea hotărârii recurate, nulitate, rezoluțiune, reziliere, întoarcerea executării silită, suportarea cheltuielilor de executare silită

ART. 637 C. PR. CIV. OU ... EXECUTIO PERIT CREDITORI

Résumé

Selon l'article 637 du code de procédure civile, l'exécution d'un titre exécutoire consistant en un jugement susceptible d'appel ou de pourvoi ou en une sentence arbitrale susceptible d'exécution « ne peut être exécutée qu'aux risques et périls du créancier ».

Les principaux objectifs de la présente analyse ne sont pas tant de révéler le caractère tendancieux et donc peu pragmatique de la règle susmentionnée, qui invite le créancier à ne pas profiter de la possibilité d'une exécution plus rapide, que de mettre en évidence les lacunes de sa rédaction.

La réduction du risque d'exécution aux seules décisions de justice et sentences arbitrales, avec l'exclusion corrélative des titres exécutoires contractuels, sans parler d'une réduction malencontreuse de la portée du même texte de loi en éliminant les décisions de justice définitives, laisse penser que, soucieux d'inviter le créancier à la prudence, le législateur a omis de corrélérer exactement le texte précité avec la prémisse de l'incident de retour de l'exécution, alors que l'incident a pour source la suppression même du titre exécutoire.

L'analyse ne néglige pas les nuances que l'annulation partielle du titre exécutoire implique, ainsi que les réflexes procéduraux surprenants qui peuvent être générés par certaines causes traditionnelles d'inefficacité, mais remodelées dans le Nouveau Code ou, plus encore, introduites par cet acte normatif dans le droit civil roumain.

La dernière partie de l'analyse est consacrée à l'évaluation concrète de la charge qui incombe au créancier de rétablir le débiteur dans les droits qu'il aurait eus avant l'exécution sur la base du titre exécutoire finalement aboli, en mettant l'accent sur le fait que, si l'exécution était directe, le retour de l'exécution devient un souhait difficile pour le débiteur. La définition, par la disposition de l'article 723, paragraphe (1) C. pr. civ. de la capacité juridique active dans la demande de restitution de l'exécution devient un argument de poids en faveur du créancier qui, ne pouvant pas nier la preuve de l'annulation du titre exécutoire, réussit à bloquer la demande de restitution de l'exécution.

La dernière section de la dernière partie est consacrée à l'éternel accessoire de l'exécution, à savoir les frais d'exécution, notamment ceux qui, avancés ou non par le créancier dans la procédure fondée sur le titre exécutoire annulé par la suite,

exposent le créancier non seulement au débiteur mais aussi à l'huissier chargé de cette procédure.

Mots-clés : risque d'exécution, annulation du titre exécutoire, modification de l'arrêt attaqué, annulation de l'arrêt attaqué, nullité, résiliation, retour de l'exécution, prise en charge des frais d'exécution

ART. 637 OF THE CIVIL PROCEDURE CODE OR... EXECUTIO PERIT CREDITORI

Abstract

According to Article 637 of the Civil Procedure Code, *the enforcement of an enforceable title consisting of a judgment subject to appeal or second appeal or of an arbitral award subject to enforcement "may be enforced only at the creditor's risk".*

The main objectives of the present analysis are not so much to reveal the tendentious and, therefore, unpragmatic nature of the aforementioned rule, as one that invites the creditor not to take advantage of the possibility of a faster enforcement, but to highlight the drafting flaws.

Reducing the risk of enforcement to court judgments and arbitration awards, with the consequent exclusion of contractual enforceable titles, not to mention a misguided reduction in the scope of the same text of the law by eliminating final court judgments, suggests that, concerned to invite the creditor to...precaution, the legislator has failed to correlate the above-mentioned text accurately with the premise of the incident of the return of enforcement, when the incident has as its source the very abolition of the enforceable title.

The analysis does not disregard the nuances involved in the partial cancellation of the enforceable title, as well as the surprising procedural reflexes that can be generated by certain traditional causes of ineffectiveness, but remodelled in the New Code or, moreover, introduced by this normative act in Romanian civil law.

The final part of the analysis is devoted to the concrete assessment of the burden that the creditor bears in restoring the debtor to the rights that the latter would have had prior to the enforcement based on the enforcement title finally abolished, with the highlighting of the fact that, if the enforcement was a direct one, the return of the enforcement becomes a wish difficult to achieve by the debtor. The definition, by the provision of Art. 723 para. (1) of the Civil Procedure Code, of the active legal standing in the request for return of enforcement becomes a powerful argument in favour of the creditor who, not being able to deny the evidence of the cancellation of the enforceable title, succeeds in blocking the request for return of enforcement.

The last section of the final part is devoted to the eternal accessory to enforcement, namely enforcement costs, with particular reference to those which, whether or not advanced by the creditor in the proceedings based on the

enforceable title which was subsequently cancelled, expose the creditor not only to the debtor but also to the bailiff in charge of those proceedings.

Keywords: risk of enforcement, cancellation of the enforceable title, change of the appealed judgment, setting aside of the appealed judgment, nullity, termination, rescission, return of enforcement, bearing of enforcement costs

Premise

Potrivit art. 637 alin. (1) C. pr. civ., „punerea în executare a unei hotărâri judecătorești care constituie titlu executoriu se poate face numai pe riscul creditorului dacă hotărârea poate fi atacată cu apel sau recurs; dacă titlul este ulterior modificat ori desființat, creditorul va fi ținut, în condițiile legii, să îl repună pe debitor în drepturile sale, în tot sau în parte, după caz.” Legiuitorul adaugă, într-un al doilea și ultim alineat al amintitului articol, că, într-o manieră similară, creditorul își asumă riscul punerii în executare a unei sentințe arbitrale, cunoscut fiind că sentința arbitrală, fiind definitivă și obligatorie, conform art. 606 C. pr. civ., poate fi pusă de îndată în executare silită, acțiunea în anulare neavând *per se* efect suspensiv de executare silită.

În vechiul Cod de procedură civilă nu există un text corespondent dispoziției precitate. Motivul acestei „lacune” a reglementării anterioare nu îl reprezintă, în niciun caz, inexistența unor situații practice de genul celei evocate în actualul art. 637; ipoteza unei executări silite la finele căreia se desființează titlul executoriu aflat la baza acelei proceduri execuționale s-a consumat, fără doar și poate, sub regimul vechiului Cod, iar faptul de a ști cine suportă cheltuielile de executare ocazionate de un asemenea incident major, așa cum este cel al desființării titlului executoriu, a reprezentat o chestiune care trebuie să primească un răspuns.

Cert este că măcar prin acest aspect, al noutății reglementării, merită să se acorde atenție dispozițiilor art. 637 C. pr. civ., atenție concretizată în examinarea, în rândurile care urmează, a următoarelor chestiuni:

- categoriile de titluri executorii a căror desființare pune problema suportării cheltuielilor de executare (**pct. 1 *infra***);
- noțiunile de „desființare” și „modificare” a titlului executoriu în sensul art. 637 C. pr. civ. (**pct. 2 *infra***);
- consecințele suportării de către creditor a riscului executării silite: raporturile dintre creditor și debitor (problema întoarcerii executării silite, respectiv raporturile dintre creditor și executorul judecătoresc (**pct. 3 *infra***)).

1. Categoriile de titluri executorii a căror desființare pune problema suportării riscului executării silite

În litera sa, art. 637 C. pr. civ. pare că vizează **numai două categorii de titluri executorii: hotărârile judecătorești (pct. 1.1.-1.4. *infra*) și hotărârile arbitrale (pct. 1.5. *infra*).**

În spiritul său, același articol trebuie să acopere însă și **titlurile executorii extrajudiciare (pct. 1.6. *infra*).**

1.1. Hotărârile judecătorești supuse apelului

Mai departe, se observă că, în realitate, **legiuitorul nu ia în considerare toate hotărârile judecătorești care reprezintă titluri executorii**, ci numai hotărârile judecătorești care, având această trăsătură, pot fi atacate cu apel sau cu recurs.

Prin urmare, legiuitorul are în vedere, în primul rând, **hotărârile judecătorești care, deși pot face obiectul apelului, reprezintă titluri executorii**, cu consecința, așadar, că pot fi puse în executare silită. Această categorie de titluri executorii judiciare este compusă exclusiv din hotărâri pronunțate în primă instanță și are un caracter excepțional, întrucât, coroborând enumerarea titlurilor executorii cuprinsă la art. 632 alin. (2) C. pr. civ.² cu definiția dată de art. 633 pct. 1 C. pr. civ. hotărârilor judecătorești executorii, rezultă că, **în materie civilă, apelul este suspensiv de executare silită**.

În categoria hotărârilor judecătorești care, deși supuse căii de atac a apelului, sunt susceptibile de executare silită, regăsim, înainte de toate, **hotărârile cu executare provizorie**. Hotărârile cu executare provizorie sunt, de altfel, evocate ca atare în aceeași enumerare a titlurilor executorii de la art. 632 alin. (2) C. pr. civ., dar se clasifică, la rândul lor, în „hotărâri cu executare provizorie de drept” și „hotărâri cu executare provizorie judecătorească”³.

1.2. Ordonanța de plată

O primă breșă în redactarea art. 637 alin. (1) C. pr. civ. o relevă ipoteza hotărârii pronunțate în procedura specială a ordonanței de plată.

Într-adevăr, conform art. 1.025 alin. (1) tz. I C. pr. civ., „ordonanța de plată este executorie, chiar dacă este atacată cu cerere în anulare și are autoritate de lucru judecat provizorie până la soluționarea cererii în anulare”. Se constată că, pe de o parte, ordonanța de plată prin care se admite cererea creditorului formulată în această procedură specială, reglementată la art. 1.014-1.025 C. pr. civ., este o hotărâre susceptibilă de executare silită,

---

² „Constituie titluri executorii **hotărârile executorii prevăzute la art. 633**, hotărârile cu executare provizorie, hotărârile definitive, precum și orice alte hotărâri sau înscrisuri care, potrivit legii, pot fi puse în executare (**subl. ns. – B.D.**)”. Așadar, hotărârile executorii figurează pe primul loc în enumerarea titlurilor executorii, iar hotărârile executorii sunt fie hotărâri date în apel, dacă recursul nu este suspensiv de executare (art. 633 pct. 1 C. pr. civ.), fie hotărâri date în primă instanță, fără drept de apel, ori cele în legătură cu care părțile au convenit să exercite direct recursul.

³ Enumerarea hotărârilor judecătorești provizorii de drept include, printre altele, hotărâri care au ca obiect stabilirea modului de exercitare a autorității părintești, stabilirea locuinței minorului, precum și modul de exercitare a dreptului de a avea legături personale cu minorul [art. 448 alin. (1) pct. 1 C. pr. civ.], plata salariilor sau a altor drepturi izvorâte din raporturile juridice de muncă, precum și a sumelor cuvenite, potrivit legii, șomerilor [art. 448 alin. (1) pct. 2 C. pr. civ.], despăgubiri pentru accidente de muncă [art. 448 alin. (1) pct. 3 C. pr. civ.] etc. Enumerarea de la art. 438 alin. (1) C. pr. civ. este însă una exemplificativă, legiuitorul făcând generică referirea la orice alte cazuri în care legea prevede că hotărârea este executorie [art. 448 alin. (1) pct. 10 C. pr. civ.]. Cât privește hotărârile cu executare provizorie judecătorească, acestea sunt rezultatul unei „decizii de speță” din partea judecătorului de primă instanță, art. 449 alin. (1) C. pr. civ. dispunând, în acest sens, că „**instanța poate încuviința executarea provizorie a hotărârilor privitoare la bunuri ori de câte ori va considera că măsura este necesară în raport cu temeinicia vădită a dreptului ori cu starea de insolvabilitate a debitorului**, precum și atunci când **ar aprecia că neluarea de îndată a acestei măsuri este vădit prejudiciabilă pentru creditor (subl. ns. – B. D.)**”. Așadar, dacă executarea provizorie de drept a hotărârii de primă instanță este rezultatul evaluării legiuitorului, evaluare întemeiată pe importanța obiectului pricinii, executarea provizorie judecătorească implică responsabilitatea judecătorului care, într-o pricină ce prin ea însăși nu reclamă beneficiul executorialității imediate, decide că un asemenea beneficiu trebuie acordat părții în virtutea unor circumstanțe particulare, corespunzătoare anumitor criterii prevăzute de lege.

iar, pe de altă parte, calea de atac împotriva ordonanței executorii nu este apelul, ci cererea în anulare.

Breșa este una mai mult aparentă: tz. finală a art. 1.025 alin. (1) C. pr. civ. precizează că „dispozițiile art. 637 rămân aplicabile”. În consecință, punerea în executare silită a unei ordonanțe de plată se face, și ea, pe riscul creditorului, în sensul că desființarea acestei ordonanțe, chiar dacă nu va fi rezultatul admiterii apelului, ci al acțiunii în anulare, va lăsa în sarcina creditorului cheltuielile de executare silită.

1.3. Hotărâri judecătorești supuse recursului

Cea de-a doua categorie de titluri executorii evocată în dispoziția ce face obiectul analizei de față o reprezintă categoria **hotărârilor judecătorești susceptibile de recurs**.

În privința acestor hotărâri suntem, așa cum am menționat mai sus, în teritoriul regulii aplicabile executării silite civile întemeiate pe un titlu executoriu judiciar: apelul suspendă, ca regulă, executarea silită, recursul, dimpotrivă, nu are efect suspensiv decât în cazurile expres și limitativ prevăzute de lege.

În consecință, declanșarea unei executări silite în temeiul unei hotărâri pronunțate de instanța de apel îl va obliga pe creditor, în cazul unei decizii de casare, să suporte cheltuielile de executare silită recuperate, ca urmare a actelor de executare, de la debitorul învingător în calea de atac extraordinară.

Desigur, ca efect al desființării titlului executoriu judiciar în calea de atac a apelului sau, după caz, a recursului, obligația de suportare a cheltuielilor de executare nu acoperă integral îndatorirea ce revine acestuia de a-l „repune pe debitor în drepturile sale”. Întinderea restabilirii situației anterioare va diferi în funcție de trauma pe care a suferit-o titlul executoriu, acesta fiind motivul pentru care legiuitorul face referire la o repunere în drepturi a debitorului „în tot sau în parte, după caz”.

Astfel, o soluție de schimbare în parte sau de casare în parte va permite titlului executoriu supraviețuirea sa în aceeași măsură, cu consecința unei restabiliri a situației anterioare proporționale cu acea parte din titlul executoriu pe care a distrus-o instanța investită cu calea de atac.

Dar lista titlurilor executorii omise este chiar mai lungă decât aceea a titlurilor executorii menționate în dispoziția legală supusă analizei de față.

1.4. Hotărârile judecătorești definitive

Contrar a ceea ce s-ar putea crede la o primă vedere, art. 637 alin. (1) C. pr. civ. are o redactare care lasă, în mod nejustificat, hotărârile definitive în afara titlurilor executorii judiciare a căror punere în executare se face pe riscul creditorului.

Art. 634 C. pr. civ. este textul care enumeră speciile de hotărâri judecătorești definitive⁴, dar este suficient să reținem, ca exemplu tipic, ipoteza unei hotărâri judecătorești pronunțate de instanța de recurs într-un litigiu care a parcurs atât faza primei instanțe, cât și faza apelului. Mai mult decât atât, ne putem imagina situația în care instanța de recurs nu a făcut decât să confirme soluția instanței de apel, soluție constând, la rândul ei, în

---

⁴ Potrivit art. 637 alin. (1) C. pr. civ., sunt hotărâri definitive hotărârile care nu sunt supuse apelului și nici recursului, hotărârile date în primă instanță, fără drept de apel, neatacate cu recurs, hotărârile date în primă instanță, care nu au fost atacate cu apel, hotărârile date în apel, fără drept de recurs, precum și cele neatacate cu recurs, hotărârile date în recurs, chiar dacă prin acestea s-a soluționat fondul pricinii, precum și orice alte hotărâri care, potrivit legii, nu mai pot fi atacate cu recurs.

confirmarea fără rezerve, concretizată printr-o decizie de respingere a apelului, a sentinței pronunțate în cauză, iar aceasta din urmă a creat o obligație în sarcina pârâtului, același cu apelantul și, ulterior, cu recurentul.

Suntem, evident, în termenii aceleiași idei atunci când ne imaginăm situația în care titlul executoriu apare în faza apelului sau chiar în faza recursului, căci, dacă instanța de apel poate schimba sentința prin care acțiunea fusese respinsă, la fel instanța de recurs, dacă nu este însăși ICCJ, poate, casând, cu reținere spre rejudecare, decizia defavorabilă creditorului, să emită o nouă decizie în sens contrar celei casate, cu consecința constituirii, în acest mod, a unui titlu executoriu.

În ambele ipoteze, suntem în prezența acelei situații pe care redactorul art. 637 o recomandă, fie și implicit, ca fiind situația „sigură” pentru creditor: toate cele trei instanțe au acreditat teza unei obligații în sarcina pârâtului. O lectură rapidă și superficială a art. 637 C. pr. civ. ar sugera ideea că, așteptând ca procesul să se finalizeze cu epuizarea căii de atac a recursului sau, în orice caz, cu o hotărâre definitivă în sensul art. 634 C. pr. civ., creditorul ar fi scutit de emoții și nu ar mai suporta niciun risc.

O asemenea interpretare nu intră însă în discuție.

Fără a nega faptul că reprezintă o minoritate în statistica judiciară, ipoteza hotărârilor definitive desființate ca urmare a admiterii unei contestații în anulare ori a unei cereri de revizuire nu poate fi ignorată. În oricare dintre cele două căi extraordinare de atac, se poate ajunge la desființarea hotărârii definitive, ceea ce distruge titlul executoriu aflat la baza unei proceduri execuționale declanșate de un creditor care s-a considerat, nu-i așa?, „blindat” de deținerea unui titlu executoriu judiciar validat inclusiv de instanța de recurs sau, după caz, generat de această instanță.

Este la adăpost de orice dubiu că revine creditorului care-și vede desființat, pe calea revizuirii ori a contestației în anulare, un titlu executoriu constând într-o hotărâre definitivă sarcina de a suporta riscul punerii în executare a unui asemenea titlu. Nu debitorul și nici executorul judecătoresc care a instrumentat executarea silită la cererea creditorului dotat cu o hotărâre definitivă-titlu executoriu trebuie să răspundă pentru lipsa de inspirație a creditorului.

1.5. Hotărârile arbitrale

Procedura arbitrală are atuurile ei incontestabile, iar unul dintre ele este tocmai aptitudinea ei de a putea fi pusă în executare silită fără a aștepta soluționarea unei acțiuni în anulare.

Astfel, potrivit art. 612 tz. I C. pr. civ., „curtea de apel va putea suspenda executarea hotărârii arbitrale împotriva căreia a fost introdusă acțiunea în anulare”. Dispoziția legală o are ca premisă pe aceea de la art. 606 C. pr. civ., conform căreia hotărârea arbitrală comunicată părților este definitivă și obligatorie.

Așadar, similar celor discutate mai sus în privința hotărârilor judecătorești, procedura executării silită a unei hotărâri arbitrale îl expune pe creditorul îndreptățit să o obțină înainte de intentarea de către debitor a unei acțiuni în anulare riscului evocat la art. 637 alin. (1) C. pr. civ.; alin. (2) al aceluiași articol menționează că dispozițiile alin. (1) se aplică, în mod corespunzător, și hotărârilor arbitrale.

În cazul hotărârilor arbitrale, „nerăbdarea” creditorului se manifestă în raport cu următoarele căi de atac ce pot urma pronunțării titlului executoriu: acțiunea în anularea hotărârii arbitrale, acțiune formulată pentru motivele limitativ prevăzute la art. 608 C. pr. civ., recursul împotriva hotărârii prin care curtea de apel a soluționat acțiunea în

anulare [art. 613 alin. (4) C. pr. civ.], dar și contestația în anulare sau, după caz, cererea de revizuire având ca obiect decizia instanței de recurs.

1.6. Titlurile executorii extrajudiciare

Va fi altfel în cazul în care creditorul pune în executare un titlu executoriu constând într-un contract de împrumut sau un bilet la ordin? Desființarea titlului executoriu extrajudiciar plasează raporturile dintre creditor și debitor într-o altă lumină decât o face dispariția titlului executoriu judiciar ori a unei sentințe arbitrale-titlu executoriu?

Răspunsul nu poate fi decât unul negativ.

S-ar putea afirma că este surprinzătoare absența, în privința titlurilor executorii care nu sunt emise de un judecător sau, cel puțin, de un arbitru, a unei „recomandări” analoge celei adresate creditorului prin norma de la art. 637 C. pr. civ. Recomandarea care, de altfel, după cum am văzut mai sus, nu oferă nicio garanție de securitate executării silite, căci nu este exclusă ipoteza desființării titlului executoriu judiciar fie el exprimat într-o hotărâre definitivă, nu vizează, în redactarea dispoziției legale examinate, și ipoteza titlurilor executorii de sorginte contractuală, adică ipoteza în care, într-un anumit sens, părțile înseși, cu binecuvântarea legiuitorului, își creează titlul executoriu.

Este îndreptățit să presupunem că probabilitatea incidenței unei cauze de ineficacitate nu ar fi mai mică în privința unui titlu executoriu contractual decât a unui titlu executoriu emis de un judecător-magistrat ori de un „judecător privat” (tribunalul arbitral). Nici măcar ipoteza înscrisului autentic notarial, un titlu executoriu care beneficiază de o garanție suplimentară de validitate, furnizată de prezența notarului public, nu face excepție de la judecata enunțată anterior; viciile de consimțământ, inaccesibile unei percepții *ex propriis sensibus*, sunt potențiale surse de desființare a contractului încheiat în formă autentică notarială.

Concluzionând, ca și în cazul în care hotărârea judecătorească definitivă sau hotărârea arbitrală, obligatorie de la data comunicării către părți, este desființată ulterior începerii sau chiar finalizării executării silite, titlul executoriu extrajudiciar va genera, odată desființat, în sarcina creditorului obligația de a-l repune pe debitor în drepturile sale, cu suportarea inclusiv a cheltuielilor de executare silită ocazionate de procedura execuțională inițiată în temeiul aceluși titlu executoriu extrajudiciar.

2. „Desființarea” și „modificarea” titlului executoriu în sensul art. 637 C. pr. civ.

În reglementarea riscului asumat de creditor prin inițierea executării silite, art. 637 C. pr. civ. identifică dispariția temeiului executării silite prin două concepte: „desființare” și „modificare”.

Cele precizate mai sus în privința categoriilor de titluri executorii care, în pofida unei redactări înguste a dispoziției legale în discuție, merită a fi introduse în sfera ei de aplicare ajută la explicitarea acestor două noțiuni.

Dintru început, trebuie menționat că, dacă noțiunea de desființare este utilizată de Codul de procedură civilă pentru a defini o soluție ce poate fi pronunțată de o instanță de control, așa cum vom vedea mai jos, în schimb „modificarea” este de neîntâlnit în legislația procesuală actuală⁵.

⁵ În vechiul Cod de procedură civilă, art. 304 cuprindea, în materia recursului, motive de casare, dar și motive de modificare a hotărârii recurate, dispozițiile art. 312 alin. (3) fiind cele care indicau instanței de recurs tipul de soluție – modificare sau casare – disponibilă pentru ipoteza admiterii recursului. A se vedea *infra*, explicațiile de la pct. 2.1.2.3.

În acest context, este relevant să observăm că alte texte ale Codului de procedură civilă privitoare la consecințe ale incidentelor de natură să afecteze titlurile executorii utilizează exclusiv conceptul de „desființare”. Spre exemplu, cu referire la titlurile executorii extrajudiciare, art. 638 alin. (2) tz. I C. pr. civ. permite debitorului să ceară suspendarea executării silite „și în cadrul acțiunii de fond având ca obiect **desființarea** lor (**subl. ns. – B.D.**)”. Privitor la aceleași titluri, art. 713 alin. (2) C. pr. civ.⁶ face din existența, la dispoziția aceluiași debitor, a unei căi procesuale pentru „desființarea” titlurilor executorii extrajudiciare, un fine de neprimire a contestației la executare întemeiate pe motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu.

Evocarea univocă a „desființării” ca incident fatal titlului executoriu figurează și în dispoziția art. 643 C. pr. civ.: „Dacă s-a **desființat** titlul executoriu, toate actele de executare efectuate în baza acestuia sunt desființate de drept, dacă prin lege nu se prevede altfel. În acest caz, sunt aplicabile dispozițiile privitoare la întoarcerea executării (**subl. ns. – B.D.**)”. De aceasta legiuitorul nu are în vedere exclusiv titlurile executorii extrajudiciare, norma legală precitată nefăcând, pe bună dreptate, nicio distincție sub aspectul naturii titlului; efectul, subsecvent dispariției titlului executoriu, al desființării de drept a tuturor actelor de executare efectuate în baza sa nu ar putea presupune nuanțări ori delimitări în funcție de izvorul, judiciar, arbitral sau contractual, al executorialității.

Nu în ultimul rând, art. 703 alin. (1) pct. 4 C. pr. civ. consacră „desființarea” (nu și modificarea...) titlului executoriu printre cauzele de încetare a executării silite, iar în continuarea logică a acestei norme vine art. 723 alin. (1) C. pr. civ. care face din „desființarea” titlului executoriu un prim caz de natură să justifice întoarcerea executării silite, cel de-al doilea fiind acela al desființării executării silite înseși. Și în cazul acestor din urmă dispoziții ale Codului, nu se cuvine a fi operată nicio distincție, după cum titlul executoriu este de sorginte judiciară sau extrajudiciară.

2.1. Cazuri de „desființare”/„modificare” a titlului executoriu

În cele ce urmează, pentru o determinare corectă a sferei de aplicare a dispozițiilor art. 637 C. pr. civ. vom distinge între cazurile de desființare/modificare a titlurilor executorii emise de tribunalele arbitrale (**pct. 2.1.1. infra**), titlurilor executorii judiciare (**pct. 2.1.2. infra**), respectiv a titlurilor executorii de natură contractuală (**pct. 2.1.3. infra**).

2.1.1. Desființarea hotărârii arbitrale

Art. 608 alin. (1) C. pr. civ. reglementează motivele pentru care poate fi „desființată” hotărârea arbitrală.

Hotărârea arbitrală este, așadar, un prim exemplu de titlu executoriu în raport cu care este perfect adecvată una dintre acele noțiuni utilizate la art. 637 C. pr. civ. pentru a evoca dispariția juridică a temeiului executării silite.

---

⁶ Art. 713 alin. (2) C. pr. civ., în redactarea generată de modificările aduse prin Legea nr. 310/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative, prevede următoarele: „În cazul în care executarea silită se face în temeiul unui alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească, se pot invoca în contestația la executare și motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu numai dacă legea nu prevede în legătură cu acel titlu executoriu o cale procesuală pentru **desființarea** lui, inclusiv o acțiune de drept comun (**subl. ns. – B.D.**)”.

Exemplul este unul confortabil tocmai pentru că noțiunea de „desființare”, folosită întrucâtva generic la art. 637 C. pr. civ., coincide cu termenul utilizat de legiuitor atunci când califică „decesul” hotărârii arbitrale.

În același timp, nu poate fi exclusă situația în care, în urma soluționării acțiunii în anulare, hotărârea arbitrală-titlu executoriu să fie desființată numai în parte, iar partea „supraviețuitoare” să fie susceptibilă de executare silită.

2.1.2. „Desființarea”/„modificarea” titlului executoriu judiciar

Desființarea unui titlu executoriu emis de o instanță judecătorească nu poate fi decât rezultatul admiterii unei căi de atac.

Pentru acest motiv, în cele ce urmează vom surprinde soluțiile prin care, deliberând în căile de atac, instanțele de control înlătură, în tot sau în parte, titlul executoriu aflat la baza unei executări silită începute ori chiar finalizate anterior formulării căii de atac.

2.1.2.1. Schimbarea sau anularea sentinței apelate

În ceea ce privește soluțiile puse de legiuitor la dispoziția instanței de apel ca soluții care afectează, în favoarea apelantului, hotărârea primei instanțe, art. 480 alin. (2) C. pr. civ. prevede că, admitând apelul, „instanța poate **anula** ori, după caz, **schimba în tot sau în parte** hotărârea apelată (*subl. ns. – B. D.*)”.

Neîndoielnic, noțiunea de „anulare”, prezentă în art. 480 alin. (2) C. pr. civ., este cea mai calificată pentru a fi echivalentul „desființării” evocate de art. 637 alin. (1) C. pr. civ. Nu sunt puține situațiile în care legiuitorul cochetează cu cele două noțiuni, alternându-le până la limita sugerării congruenței dintre ele. Este limpede, așadar, că o decizie prin care instanța de apel anulează o sentință-titlu executoriu valorează caz de desființare a acestui titlu în accepțiunea dată de art. 637 alin. (1) C. pr. civ.

Se pune însă întrebarea dacă o decizie de schimbare în tot a sentinței apelate ar suporta un alt regim juridic și, deci, l-ar scuti de creditor de a suporta „riscul executării silită” declanșate în temeiul sentinței respective. În fond, schimbarea în tot a sentinței apelate distruge titlul executoriu cu aceeași intensitate cu care o face decizia prin care instanța de apel anulează hotărârea apelată.

Este adevărat că soluția anulării este întemeiată pe vicii de procedură, pe când schimbarea, în tot sau în parte, a sentinței apelate este rezultatul unei rejudecări pe fond făcute de judecătorul apelului, dar consecința eliminării sentinței este aceeași pentru ambele cazuri de admitere a căii de atac. Consecința asupra titlului executoriu este, însă, aceeași: executarea silită nu poate continua pentru sentința schimbată în tot de instanța de apel, pentru că ceea ce legiuitorul denumeste ca fiind o schimbare a hotărârii primei instanțe nu este decât o altă modalitate, în afara soluției anulării, de a o trimite în neființă...

Se cuvine a fi făcută încă o observație de interes practic, observație valabilă pentru ipoteza anulării sentinței apelate, sentință care, prin ipoteză, ar constitui titlu executoriu. Astfel, **împrejurarea că, în rejudecarea provocată de soluția anulării**, indiferent că rejudecarea ar reveni instanței de apel ori primei instanțe, s-ar putea ajunge la pronunțarea unei hotărâri în același sens cu sentința anulată **nu „salvează” titlul executoriu desființat de instanța de apel**.

În consecință, acest titlu executoriu rămâne desființat, însă se pune întrebarea dacă se poate admite o cerere de întoarcere a executării silită în ipoteza în care o restabilire a situației anterioare punerii în executare silită a titlului executoriu inițial nu s-a făcut înainte de a se emite noul titlu executoriu, și anume cel emis cu ocazia rejudecării generate de admiterea apelului.

Anticipând o argumentație făcută la finalul analizei de față⁷, avansăm teza că o cerere de întoarcere a executării silite nu ar putea fi admisă, dat fiind faptul că o asemenea pretenție, ca una întemeiată pe desființarea titlului executoriu, nu este decât la îndemâna celui „interesat”.

Desigur, această observație nu trebuie privită ca una de strictă interpretare, fiind valabilă în orice ipoteză de rejudecare subsecventă unei hotărâri prin care o instanță ierarhic superioară ar anula hotărârea-titlu executoriu.

Bunăoară, rejudecarea cauzei în fond după casare, indiferent dacă este vorba de o casare cu reținere de către instanța de recurs ori de o casare cu trimitere spre rejudecare, va ocaziona aceleași două concluzii, prima fiind aceea a nesupraviețuirii titlului executoriu casat în pofida unei soluții identice obținute de creditor în urma rejudecării fondului, iar a doua fiind posibilul impediment creat de o astfel de soluție în calea unei încercări de întoarcere a executării silite consumate în temeiul titlului executoriu finalmente casat în recurs.

Nu în ultimul rând, merită semnalat modul particular în care se răsfrânge asupra titlului executoriu reprezentat de hotărârea cu executare provizorie o decizie prin care instanța de apel schimbă în parte ori, după caz, anulează în parte hotărârea-titlu executoriu.

Astfel, dacă executarea silită începută pentru întreaga creanță se află în curs de derulare la data pronunțării unei hotărâri prin care instanța de apel schimbă în parte sentința executorie, se vor putea face în continuare acte de executare silită pentru acea parte de creanță care „supraviețuiește” în urma celor dispuse de instanța de apel. **Existența unui caz de desființare parțială a titlului executoriu**, fie el unul judiciar, **nu corespunde unui caz de încetare în tot a executării silite** și, desigur, nici nu impune deschiderea unui dosar de executare ulterior pentru a permite executarea acelei părți de creanță care a scăpat nevătămată în urma intervenției instanței ierarhic superioare: titlul executoriu nu dispăre în urma unei astfel de intervenții, ci își reduce întinderea.

2.1.2.2. Anularea ordonanței de plată

Conform art. 1.024 alin. (6) C. pr. civ., dacă instanța admite cererea în anulare, va anula ordonanța emisă în procedura specială reglementată la art. 1.014-1.025 C. pr. civ.

Dacă instanța investită admite, în tot sau în parte, cererea în anulare, aceasta va anula ordonanța, în tot sau, după caz, în parte, pronunțând o hotărâre definitivă. Prin urmare, dacă ordonanța fusese pronunțată în favoarea creditorului, devenind, în consecință, executorie, anularea ei ca urmare a cererii formulate de către debitor valorează desființare a titlului executoriu în sensul art. 637 alin. (1) C. pr. civ.

2.1.2.3. Casarea, unica soluție aflată la dispoziția instanței de recurs

Singura soluție pe care instanța de recurs o poate pronunța în favoarea recurentului este, conform art. 496 alin. (2) C. pr. civ., casarea. Prin urmare, indiferent de motivul de recurs găsit întemeiat de către curtea de apel ori, după caz, de către ICCJ, admiterea recursului se soldează cu casarea sentinței ori, după caz, a deciziei recurate.

Este de observat că vechiul Cod de procedură civilă pune la dispoziția instanței de recurs convinse de justetea demersului recurentului două soluții: casarea și modificarea. Avem în vedere dispozițiile art. 312 alin. (3) C. pr. civ. vechi, reproduse mai jos *in extenso*:

---

⁷ A se vedea *infra*, pct. 3.